

Summary and conclusions of TRANS-FINECVET

project (2014-1-PL01-KA202-003355)

“Implementation of the Finecvet model to the formal and non-formal education”

Hanke on rahoitettu Euroopan komission tuella.

Tästä julkaisusta (tiedotteesta) vastaa ainoastaan sen laatija, eikä komissio ole vastuussa siihen sisältyvien tietojen mahdollisesta käytöstä.

In Finnish language:

Suomeksi:

Projektin osallistajat tulevat kolmesta maasta – Puola koordinaattorina, Espanja ja Suomi partnereina. Puolasta projektissa on mukana kaksi tahoa, yksityinen koulutuksen kehittämiseen ja opetussuunnitelmiin panostava yritys EDUKACJA I PRACA sekä tutkimus- ja kehittämiskeskus INSTYTUT TECHNOLOGII EKSPLOATACJI – PIB. Espanjalainen partneri on Valenciasta FUNDACIÒN EQUIPO HUMANO, yksityinen koulutuskeskus, joka on erityisesti panostanut aikuis- ja jatkokoulutukseen työttömien työnhakijoiden osalta. Suomesta hankkeessa oli mukana Omnia, Espoosta.

Projektin keskeiset tavoitteet ovat:

Siirtää FINECVET hankkeissa tuotettuja hyviä käytänteitä Puolaan ja Espanjaan. Projektin keskiössä on ECVET-järjestelmän mukaiset opiskelijan osaamisen tavoitteet ja työelämälähtöiset moduulit ja osaamiskokonaisuudet. Toinen projektin tavoite on kouluttaa ja kertoa ECVET-järjestelmästä kokonaisuudessaan ja siitä, miten se on otettu käyttöön Suomessa. Kolmen maan opetussuunnitelmia on vertailtu, etsitty yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Samalla on tutustuttu maiden koulutusjärjestelmään sosiaali- ja terveysalan osalta. Tarkastelu on kohdistunut suomalaisittain lähihoitajan ammattiin lastenhoidon, sairaanhoidon ja huolenpidon sekä vanhustyön osalta. Projektissa päädyttiin käyttämään vain englanninkielisiä termejä ”Child Care Worker” ja ”Health Care Assistant”. Projektin keskeisin päätulos ja tuotos on verkkopohjainen osaamistavoitteiden (ammattitaitovaatimusten) luettelo ja listaus, johon on merkattu kolmen maan koulutuksen sisällöt projektin kohteen alueelta. Luettelosta voi vertailla ja saada käsitystä eri maiden koulutuksen sisällöistä ja painotuksista. Luettelon perustana toimii Suomen valtakunnallinen opetussuunnitelma ja arviointikriteerit tasolla ”hyvä” koskien lähihoitajan ammattinimikeitä Sairaanhoidon ja huolenpito, Lasten ja nuorten hoito- ja kasvatus sekä Vanhustyön osaamisaloja.

Hankkeen avulla on tarkoitus vastata mm. seuraaviin kysymyksiin;

ECVET-järjestelmän osalta; mitkä ovat järjestelmän keskeiset periaatteet, miten niitä on kussakin maassa otettu käyttöön, onko ECVET-järjestelmä ylipäättään tuttu osallistujille, ja onko oppilaitoksissa käytössä osaamispisteet (ECVET-pisteet)?

Mille EQF tasolle kyseiset ammatit/tutkinnot on määritelty?

Mitä ammattitaitovaatimuksia/osaamistavoitteita on kirjattu valtakunnalliseen opetussuunnitelman perusteisiin projektin kohteena olevilla aloilla?

Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja on kolmen maan koulutusjärjestelmissä, opetuksen toteuttamisessa ja sisällöissä?

Mille tasolle Eurooppalaista tutkintojen viitekehystä (EQF) kyseiset ammatit on asetettu?

Mitkä ovat näiden ammattien keskeiset työtehtävät päiväkodeissa ja vanhusten hoidossa vanhainkodeissa tai pitkäaikaissosastoilla sairaalassa?

Minkälaista ammatillista osaamista vaaditaan alojen perustehtävissä, mitkä ovat vastuut ja velvollisuudet?

Minkälaisia vuorovaikutus- ja henkilökohtaisia taitoja ammatissa tarvitaan (elinikäisen oppimisen taidot)?

Minkälaisiin kokonaisuuksiin/moduuleihin opetus on sisällöllisesti jaettu näissä ammateissa?

Mitkä ovat keskeiset yhtäläisyydet ja erot opetussuunnitelmissa?

Projektin vaiheet:

Projektin aikana pidettiin viisi kansainvälistä kokousta; aloituskokous järjestettiin Puolassa, Radom'ssa. Seuraava tapaaminen oli Suomessa Espoossa, kolmas kokous Espanjassa Valenciassa, toisen kerran Suomessa Helsingissä sekä loppukokous ja seminaari Puolassa Varsovassa.

Ensimmäisen kokouksen ja hankevaiheen (Työpaketti 1) pääaiheena olivat yleiset projektin hallinnointiin ja tavoitteisiin liittyvät asiat. Hankkeelle perustettiin www-sivut www.trans-finecvet.eu ja alustavaa keskustelua käytiin www-sivujen sisällöistä. Kaikki kolme maata valmistelivat hankkeelle esitteen omalla kielellään.

Hankkeen toisessa vaiheessa (Työpaketti 2) keskityttiin opetussuunnitelmien rakenteen lisäksi käytännössä harjoittelemaan ECVET-järjestelmän mukaisten osaamistavoitteiden kuvaamista. Suomen kokouksessa keskityttiin ECVET-järjestelmän koulutukseen ja avaamiseen, sekä tietoon siitä, miten järjestelmä on otettu käyttöön, mikä on edeltänyt käyttöönottoa (Finecvet projektit) sekä yhteisten ECVET-käsitteiden selvittämiseen. Tilanne tässä vaiheessa hanketta oli se, että Espanja ei tunne ECVET-järjestelmää ollenkaan ja Puolassa järjestelmän tunnettavuus on vasta alkumetreillä. ECVET-järjestelmän keskeinen sisältö on hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen osaksi opiskelijan tutkintoa riippumatta siitä missä ja miten osaaminen on hankittu. Toinen iso muutos Suomessa on se, että osaamisperustaisuuteen siirryttäessä entiset opintoviikot poistettiin käytöstä ja tilalle otettiin osaamispisteet – tasolla 4 olevan tutkinnon osaamispistemäärä on 180.

Projektin edetessä kolmas keskeinen sisältö (Työpaketti 2-3) oli haastattelujen ja kyselyjen avulla selvittää, mikä on ECVET-järjestelmän käyttöönoton tilanne eri maissa. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Suomi on ensimmäisten maiden joukossa ottanut koko järjestelmän käyttöön ja sen tunnettavuus on lisääntynyt sitä mukaa kun järjestelmän käyttö tuli lakisääteiseksi ja Opetushallituksen ohjaamaksi ja velvoittavaksi.

Tilanne tältä osin on aivan toinen Espanjassa ja Puolassa. Espanja ei ole edes aloittanut ECVET-järjestelmään tutustumista ja haastatellut opettajat ja henkilöstö eivät tunteneet järjestelmää. Puola on ottanut järjestelmästä käyttöön vain osaamisperustaisen opetussuunnitelman muodon moduuleineen, mutta käytännössä puolalaiset koulut pitkälti vielä jatkavat vanhaa ainekohtaista opetussuunnitelman rakennetta ja käytäntöä.

Neljännessä vaiheessa hanketta (Työpaketti 4) selvitettiin tarkemmin opetussuunnitelmien rakennetta ja kehittämistä. Kysymykset kuka määrittää ja asettaa tavoitteet valtakunnallisille opetussuunnitelmille, miten

usein opetussuunnitelmat uudistetaan, missä muodossa opetussuunnitelmat on esitetty ja miten tarkkaan valtakunnallisessa versiossa on kuvattu opetusmenetelmiä ja muotoja nousivat keskusteluun.

Suomen opetussuunnitelma poikkeaa vahvasti sekä Espanjan että Puolan vastaavista. Lähihoitajan tutkinto Suomessa on lähes puolet laajempi sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, joka sisältää myös yhteisiä opintoja, paikallisesti tarjottavia opintoja sekä valinnaisia opintoja. Elinikäisen oppimisen taidot ovat keskeisiä jokaisessa opintokokonaisuudessa. Suomalainen lähihoitaja saa laaja-alaisen peruskoulutuksen ammattiinsa, kun taas Espanjassa ja Puolassa on käytössä kapeat alakohtaiset koulutuslinjat. Kaiken kaikkiaan tutkinnon suorittamisaika partnerimaissa on selvästi lyhempi kuin Suomessa – muutamasta viikosta vuoteen. Sekä Puolassa että Espanjassa lasketaan vielä ainekohtaisia tuntimääriä. Tämä tapa oli Suomessakin 20 vuotta sitten.

Koulutuksen toteuttamistavoissa oli myös runsaasti eroja; Puolassa osa opiskelijoista hankkii työkokemusta viikonloppuisin aidoissa työpaikkatilanteissa ja käyvät fyysisesti oppilaitoksissa esimerkiksi vain iltaisin. Espanjan koulutustarjontaa kuvaa sen lyhytkestoisuus. He tarjoavat lyhyitä räätälöityjä kursseja esimerkiksi työttömille. Espanjassa on kuitenkin olemassa nuorten ammatillista koulutusta, joka muistuttaa Suomen järjestelmää. Koulutus kaiken kaikkiaan on kestoltaan selvästi rajoitetumpi ja perustuu ainekohtaisiin tuntimääriin ja kapea-alaisesti kuhunkin alaan. Esimerkiksi päiväkotiin työhön menevät opiskelijat eivät opettele hoidon tai hoivan osaamisalueita.

Projektin viides vaihe (Työpaketti 5) aloitti valmistelut verkkopohjaiselle osaamistavoiteluettelolle. Suomen osallistujien tehtävänä oli koota kaikki tarkastelun kohteena olevien tutkintojen osaamistavoitteet moduuleittain listoiksi. Käytimme arviointikriteereistä tasoa ”hyvä” ja listasimme osaamistavoitteet sekä lasten ja nuorten hoito ja kasvatus osaamisalan osalta, että sairaanhoidon ja huolenpidon sekä vanhustyön osalta. Yhteiset opinnot, vapaavalintaiset opinnot sekä paikallisesti tarjottavat opinnot jätettiin pois. Lopputuloksena syntyi monisivuinen luettelo/lista niistä osaamisvaatimuksista, jotka lähihoitajaopiskelijan on saavutettava valmistuakseen ammattiinsa ja saavuttaakseen pätevyyden. Hankkeen alkuvaiheessa käytettiin paljon aikaa sen miettimiseen, millaisessa muodossa aikanaan luettelo tulee näkymään verkossa ja mikä on sen käyttöarvo. Koko projektin ajan suomalainen partneri on painottanut avoimen keskustelun tärkeyttä yhteisen ymmärryksen saavuttamiseksi, osittain huonoin tuloksin. Meille on selvää, että pelkät listatut lausekkeet ilman keskustelua eivät anna oikeaa kuvaa todellisesta opetuksen sisällöstä. Mutta koordinaattorin päätöksellä lopputuloksena syntyi luettelo osaamisvaatimuksista.

Puolalainen partneri on vastuussa työkalupakin ja www-sivujen (ICT Tool) sisällöstä ja toimivuudesta.

Projektin kuudes työvaihe (Työpaketti 5-6) koostuu verkkopohjaisen listan/luettelon tarkistuksesta sekä Puolan koordinaattorin tekemästä yhteenvedosta koskien osaamistavoitteiden yhtäläisyyttä ja eroavuuksia. Koordinaattori on käyttänyt numeraalista taulukointia ja prosentteja kuvaamaan yhteneviä tavoitteita ja erilaisuuksia. Suomen partnerin mielipide tästä esitystavasta on se, että prosenteilla ei ole juurikaan käytännön arvoa opettajan tai opiskelijan kannalta. Viitaten edelliseen kappaleeseen ammattitaitovaatimuksen lauseke ei sinänsä vielä kerro tarkkaan mitä todellisuudessa opetetaan. Moneen otteeseen projektin aikana keskusteltiin siitä, mitä mikäkin lauseke tarkoittaa ja miten asia on ilmaistu opetussuunnitelmassa – yhteistä ymmärrystä ei aina saavutettu. Vertailu tutkintojen välillä kolmessa partnerimaassa kuitenkin toi selkeästi esille sen tosiseikan, että eroavaisuuksia on runsaasti; suurimpana ero Suomen yhdistetyn sosiaali- ja terveysalan tutkinnon (lähihoitaja) ja espanjalaisen ja puolalaisen kapea-alaisen tutkinnon välillä. Suomessa lähihoitajan ammatin vastuut ja velvollisuudet ovat selvästi laajemmat kuin kumppanimaisissa. Myös se seikka, että lähihoitajat Suomessa saavat laaja-alaisen peruskoulutuksen, pidemmän koulutusajan ja aidon työelämäkokemuksen, on erilaista verrattuna kumppanimaihin. Ehkä on aihetta myös mainita, että Suomessa ammatillinen koulutus on arvostettua ja haluttu tapa opiskella lukion ohella tai sen sijaan – kun taas partnerimaissa ammatillisella koulutuksella ei vielä ole vastaavaa arvostusta.

Tätä raporttia kirjoitettaessa hankkeen www-sivut eivät ole vielä valmiit, ei myöskään verkkopohjainen osaamistavoitteiden luettelo. ICT Tool'in käyttömahdollisuus esimerkiksi itsearvioinnin tai opettajan opetuksen kehittämisen välineenä on vielä avoin. Ensimmäiset testaukset päästään tekemään toivottavasti pian.